

राज्यातील दुष्काळ घोषित केलेल्या १५१ तालुके, तसेच इतर तालुक्यामधील २६८ महसुली मंडळा व्यतिरिक्त ९३१ गावांमध्ये दुष्काळ सदृश्य परिस्थिती घोषित करण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
महसुल व वन विभाग
शासन निर्णय, क्रमांक: एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.२१६/म-७
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक: ८ जानेवारी, २०१९

- वाचा:-** १) शासन निर्णय, महसुल व वन विभाग, क्र:- संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.१७३/२०१७/म-७, दिनांक- ७ ऑक्टोबर, २०१७
- २) शासन निर्णय, महसुल व वन विभाग, क्र:- संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.१७३/२०१७/म-७, दिनांक- २८ जून, २०१८
- ३) शासन पत्र क्र.एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.८९/म-७ दिनांक ११ ऑक्टोबर, २०१८, दिनांक १५ ऑक्टोबर, २०१८
- ४) शासन पत्र क्र.एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.१९४/म-७ दिनांक १९ ऑक्टोबर, २०१८
- ५) शासन निर्णय, महसुल व वन विभाग, क्र:- एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.८९/म-७ दिनांक २३ ऑक्टोबर, २०१८
- ६) शासन निर्णय, महसुल व वन विभाग, क्र:-एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.८९/म-७ दिनांक ३१ ऑक्टोबर, २०१८
- ७) शासन निर्णय, महसुल व वन विभाग, क्र:-एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.८९/म-७ दिनांक ६ नोव्हेंबर, २०१८

प्रस्तावना:

दुष्काळ व्यवस्थापन संहिता, २०१६ मधील तरतुदी व निकष विचारात घेवून संदर्भाधीन क्रमांक ६ येथील शासन निर्णयान्वये राज्यातील १५१ तालुक्यामध्ये दुष्काळ घोषित करण्यात आला आहे. या व्यतिरिक्त राज्यातील इतर तालुक्यातील ज्या महसुल मंडळामध्ये जून ते सप्टेंबर २०१८ या कालावधीत तालुक्याच्या सरासरी पर्जन्याच्या ७५% पेक्षा कमी व एकूण पर्जन्यमान ७५० मि.मि. पेक्षा कमी झाला आहे अशा एकूण २६८ महसुल मंडळामध्ये संदर्भाधीन क्रमांक ७ येथील शासन निर्णयान्वये दुष्काळ घोषित करून तेथे विविध सवलती लागू करण्यात आल्या आहेत. त्यानंतरही विविध जिल्हाधिकारी यांचेकडून त्यांच्या जिल्ह्यातील दुष्काळी परिस्थितीबाबत अवगत करून जिल्ह्यातील अद्याप दुष्काळ घोषित न केलेल्या काही क्षेत्रात दुष्काळ घोषित करण्याबाबतचे प्रस्ताव प्राप्त झाले होते. दिनांक ३ जानेवारी, २०१९ रोजी झालेल्या मंत्रीमंडळ उपसमितीच्या बैठक क्रमांक ७ मध्ये राज्यातील उर्वरित ठिकाणच्या दुष्काळसदृश्य परिस्थितीबाबत जिल्हाधिकारी यांच्याकडून शासनास प्राप्त झालेले अहवाल विचारात घेण्यात आले. तदनंतर अशा महसुल मंडळापैकी जून ते सप्टेंबर, २०१८ या कालावधीत झालेले एकूण पर्जन्यमान ७५० मि.मि. पेक्षा कमी

असलेल्या महसुल मंडळातील अंतिम पैसेवारी ५० पैशांपेक्षा कमी आलेल्या ९३१ गावांमध्ये दुष्काळ सदृश्य परिस्थिती जाहीर करण्याबाबत निर्णय घेण्यात आला. त्यानुसार या ९३१ गावांमध्ये दुष्काळसदृश्य परिस्थिती घोषित करून सवलती लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:

राज्यात खरीप हंगाम २०१८ मध्ये १५१ तालुक्यांमध्ये व त्याव्यतिरिक्त उर्वरित भागातील २६८ महसुल मंडळामध्ये दुष्काळ जाहीर करून विविध उपाययोजना लागू करण्यात आल्या आहेत. त्यानंतरही वरील प्रस्तावनेत विषद केलेली केलेली वस्तुस्थिती विचारात घेवून मंत्रिमंडळ उपसमितीने दिनांक ३ जानेवारी, २०१९ रोजी झालेल्या उपसमितीच्या बैठकीत घेतलेल्या निर्णयानुसार या आदेशासोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-अ येथील विवरणपत्रात नमूद केलेल्या एकूण ९३१ गावांमध्ये दुष्काळसदृश्य परिस्थिती घोषित करून खालील सवलती लागू करण्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

- १) जमीन महसूलात सूट.
- २) सहकारी कर्जाचे पुनर्गठन.
- ३) शेतीशी निगडीत कर्जाच्या वसूलीस स्थगिती.
- ४) कृषी पंपाच्या चालू विजबिलात ३३.५% सूट.
- ५) शालेय/महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या परिक्षा शुल्कात माफी.
- ६) रोहयो अंतर्गत कामाच्या निकषात काही प्रमाणात शिथिलता.
- ७) आवश्यक तेथे पिण्याचे पाणी पुरविण्यासाठी टँकर्सचा वापर.
- ८) टंचाई जाहीर केलेल्या गावात शेतक-यांच्या शेतीच्या पंपाची वीज जोडणी खंडीत न करणे.

२. या आदेशान्वये देण्यात येणा-या विविध सवलतीपोटीचा आर्थिक भार संबंधित प्रशासकीय विभागांनी उचलावा व त्यासाठी आवश्यक निधी उपलब्ध करून द्यावा. त्यानुसार या प्रकरणी पुढील उचित कार्यवाही करून केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल या विभागास सादर करण्यात यावा.

३. संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी यांना सोबतच्या परिशिष्ट-अ मध्ये नमूद केलेल्या ९३१ गावांमध्ये उपरोक्त उपाययोजना अंमलात आणण्यास प्राधिकृत करण्यात येत आहे. त्यांनी तातडीने सदर उपाययोजना अंमलात आणाव्यात.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०१९०१०८१७२६३७०२१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सु.ह.उमराणीकर)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव
- २) मा. मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव (सर्व)
- ३) सर्व लोकसभा सदस्य/राज्यसभा सदस्य (महाराष्ट्रातील)
- ४) सर्व विधानसभा सदस्य/विधान परिषद सदस्य
- ५) मा. मुख्य सचिव यांचे उप सचिव
- ६) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) अपर मुख्य सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मुंबई
- ८) अपर मुख्य सचिव, मदत व पुनर्वसन, मुंबई
- ९) अपर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग, मुंबई
- १०) अपर मुख्य सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मुंबई
- ११) प्रधान सचिव (उर्जा), उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग, मुंबई
- १२) प्रधान सचिव (सहकार), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मुंबई
- १३) प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग, मुंबई.
- १४) सचिव, मृदू व जलसंधारण विभाग, मुंबई.
- १५) आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- १६) महालेखापाल-१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर
- १७) महालेखापाल-१/२ (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर
- १८) सर्व विभागीय आयुक्त
- १९) जिल्हाधिकारी, सर्व
- २०) जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, सर्व
- २१) वित्त विभाग, व्यय-१/अर्थसंकल्प कक्ष/अर्थोपाय कक्ष), मंत्रालय, मुंबई
- २२) सर्व सहसचिव/उपसचिव कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- २३) महसूल व वन विभाग (म-११/म-३), मंत्रालय, मुंबई-३२
- २४) निवड नस्ती म-७ कार्यासन

शासन निर्णय, क्रमांक: एससीवाय-२०१८/प्र.क्र.२१६/म-७, दिनांक: ८ जानेवारी, २०१९ चे

" परिशिष्ट -अ "

अ.क्र.	विभाग	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळे	या महसूल मंडळातील अंतिम पैसेवारी ५० पैसेपेक्षा कमी आलेल्या गावांची संख्या
१	नाशिक	धुळे	साक्री	ब्राह्मणवेल	३७
२				दुसाणे	१८
३				साक्री	१४
४				कासारे	१८
५				दहिवेल	२९
		एकूण धुळे			११६
६		अहमदनगर	अकोले	अकोले	२०
७				वीरगाव	१८
८				समशेरपूर	२५
९				कोतूळ	२९
१०				ब्राह्मणवाडा	२४
		एकूण अहमदनगर			११६
११		जळगाव	एरंडोल	एरंडोल	१८
१२				रिंगणगाव	१८
१३			धरणगाव	धरणगाव	१३
१४				साळवा	१५
१५				पाळधी	१८
१६				पिंप्री	१७
१७				चांदसर	९
		एकूण जळगाव			१०८
१८		परभणी	गंगाखेड	गंगाखेड	२०
१९			जितूर	सांगवी	३०
२०				बामणी	३०

		एकूण परभणी			८०
२१		जालना	मंठा	मंठा	२८
२२				ढोकसाळ	३०
		एकूण जालना			५८
२३		उस्मानाबाद	उमरगा	उमरगा	१७
२४				मुरुम	१७
२५				नारंगवाडी	१९
२६				मुळज	२२
२७				दांळिब	२१
		एकूण उस्मानाबाद			९६
२८	पुणे	सातारा	खटाव	निमसोड	१०
२९				मायणी	२५
३०				पुसेगांव	१०
३१				बुध	१६
३२				खटाव	१२
३३				औंध	१४
३४				पुसेसावळी	११
३५				कातरखटाव	१३
		एकूण सातारा			१११
३६	अमरावती	बुलडाणा	बुलडाणा	बुलडाणा	१८
३७				देऊळघाट	१४
३८				पाडळी	१७
३९				रायपूर	११
४०				धाड	१५
४१		चिखली	चिखली	१०	
४२			उंद्री,	१६	
४३			अमडापुर	११	

४४				हातणी	१३
४५				मेरा	१०
४६			मेहकर	मेहकर	२०
४७				हिवराश्रम	२२
४८			देऊळगाव राजा	देऊळगाव मही	१४
४९			जळगाव जामोद	जळगांव	३२
५०				जामोद	२३
	एकूण बुलडाणा				२४६
	एकूण राज्य				९३१